

В невеличкім, чистенькім і зо смаком прибранім салонику дві дами заняті живою розмовою.

Обі однакових літ, однакового показного росту, обі вродливі, в цвіті віку, обі вбрані добірно і зо смаком. Говорять між собою інтимно, інколи мимоволі понижуючи голос до таємного шепоту, хоч ані в салонику, ані в сусідніх покоїках, ані в сінцях нема й душі живої.

Одна з них, розкішно розвита брюнетка з блискучими чорними очима, з цвітом молодости і здоров'я на повних, рум'яних щоках, на чудово викроєних малинових устах, з маленькою ямочкою на круглomu підборідді, що надавала їй вираз жартовливої молодости і невинности, — се, очевидно, пані дому. Ніхто би по ній не пізнав, що їй 28 літ, що вона мати двоїх дітей, котрі ходять уже до початкової школи, — так молодим, свіжим і непочатим видається її лице, вся її еластична, дівоча і чаруюча постать. В простім, а проте дорогім і елегантнім домовім убранні, вона дуже

живо занята тим, що «робить порядок» у салоніку: знімає полотняні футерали з м'яких коштовних меблів і з золочених рам дзеркал та образів, уставляє симетрично статуетки та оздобну посуду на комоді, придивлюється і примірює, де би найкраще стояти букетам з живих цвітів, що, настромлені в делікатні вазоники з золоченого скла, розливають сильні пахощі на весь салоник. Упоравшись з сим, підбігла до невеличкого, перламутром викладеного столика і накрутила старосвітський металевий годинник, що довгий час без діла дрімав під хрусталевим кльошем. Одним словом, молода пані «виганяє пустку» з сього салоніка, котрий, очевидно, чимало часу стояв пустий, запертий. В коминку тріщить і гуде веселий огонь, що звільна оживлює, огріває заморожене повітря салоніка, немов достроює його до оживлених рухів, цвітучого лиця і розіскрених очей пані дому.

— Але ж, Юлечко, — говорить вона дзвінким, дивно проймаючим голосом, — не роби ж мені тої прикрости, роздягнися, присядь на хвилечку! Я занята, се правда, але так... знаєш, така вже моя вдача, що ані хвилі не можу дармувати. Я би се могла і по обіді зробити, ну але знаю, що ти мені сього за зле не приймеш.

— Що ж знов, Анельцю! Адже ж власне задля того...

— Ні, ні, не кінчи, не говори мені нічогісінько: задля сього чи задля того! — перебила її господиня, притулюючи їй свою білу пухку маленьку ручку до уст і силою втискаючи її на крісло. — Коли вже ти прийшла до мене, то напевно знаю, що не без причини. І добре зробила, що власне тепер прийшла, — додала по хвилевій мовчанці, під час котрої її приятелька

знімала капелюх. — Мариня пішла до міста, діти ще в школі, можемо поговорити свобідно.

— Але твій чоловік, — з виразом якогось заклопотання промовила друга дама, — адже ж він сьогодні має приїхати, не правда?

— Власне, власне! — живо відмовила Анеля, — але аж вечером. Антось писав мені з Перемишля, що мусть там іще полагодити якісь формальності.

— Ну то добре, коли так! Я думала, що зрана приїде, тим поїздом, що власне о дев'ятій надійшов.

— Що ти говориш! — скрикнула Анеля з жартовливим обуренням. — Тепер уже пів до одинадцятої. Якби був тим поїздом приїхав, то вже би давно був у мене. О, я його знаю! Він би не видержав так довго.

Уста і очі її заблисли при тих словах напівжартовливим, напіврозкішним усміхом.

— Ах так! Без сумніву! — сказала Юльця. — Вспокоюеш мене цілковито. А щоби перейти на те, що я тобі мала сказати, — додала, мимоволі понижуючи голос, — то... може, воно й нічого, може, се так тільки... Але ти знаєш, яка моя натура. Нехай що-небудь найменше, я зараз перелякаюся так, що крий Боже.

Вираз її лица, її очі і ціла її подоба, бачилось, потверджували правду тих слів. Все в ній проявляло ненастанний внутрішній неспокій, і то не хвилиний, але якийсь органічний, вроджений, що плив з недостачі рівноваги між поодинокими силами її душі, між чуттям і волею, між бажаннями і спосібністю до їх заспокоєння. Хоч ровесниця Анелі, хоч не менше від неї вродлива і одягнена в елегантний візитовий стрій, вона все-таки виглядала о яких десять літ старшою від своєї

товаришки. Її величезні русяві коси, обвиті довкола голови, бачилось, пригнітали те низьке чоло, порисоване вже легенькими морщинками, те бліде, дрібне, доцвітаюче личко з блискучими очима, що раз у раз бігали неспокійно. Коли говорила, кінчики її уст тремтіли судорожно, а в руках м'яла раз у раз напарфумовану батистову хусточку. Хто їй ближче приглянувся, той мусив достерегти, що не любила ніколи довший час спочивати очима на однім предметі, що часто якось мимовільно, з привички озиралася, щоби хто її не підслухував, і так само часто машинально поправляла складки своєї сукні. Навіть в тих хвилях, коли сміялася, коли слова рвучим потоком пили з її уст, — навіть в тих рідких хвилях видно було якийсь вираз терпіння і тривоги на її лиці, щось таємне і принадливе, мов загадка, а глибоке, мов гірське озеро.

— Аякже, аякже! — з усміхом щebetала Анеля, винймаючи з комода велику срібну тацу з емальованими на ній головками ангеликів. — Що би то було, якби моя Юлечка не мала раз якогось страховинного прочуття, не переживала смертельної тривоги! Ну, ну, успокійся, моя любочко, і скажи, яким прочуттям ти знов мучишся?

— Жартуєш, Анельцю, — сумовито відповіла Юльця. — Щаслива ти, що можеш жартувати! Такий уже, видно, твій темперамент. Як я тобі завидую його! Ах, а я!.. Ну але сим разом, любя моя, не в прочуттях діло. Боюся дуже, щоб не було щось геть гіршого!

Легенька хмарка пробігла по лиці Анелі. Зупинилася на середині покою, несучи тацу, щоби поставити її на столі, і пильно зирнула в лице своєї товаришки.

— Хочеш мене занепокоїти! — сказала і додала з усміхом: — Не знаю, чи се тобі вдасться. Знаєш, у мене нині щасливий день: муж по п'ятилітній неприємності вертає до мене зі служби. Ну так що ж там таке, говори!

— Бійся Бога, Анельцю! — скрикнула Юльця. — Як ти можеш таке говорити! «Хочеш мене занепокоїти!» Хтось би міг собі подумати, що я завидую тобі родинного щастя і бажаю його затроїти!

— Хто знає! — сміючись, вимовила Анеля. — По вас, старих самотницях, усього сподіватися можна.

І поставивши тацу на столі, принесла велику коробочку і висипала з неї на тацу купу різнобарвних карток візитових, білетів з бажаннями, запросинами і запитами, а потім супокійно, систематично почала розкидати по таці ті докази сердечного, рухливого і обіймаючого широкі круги товариського життя. З правдиво жіночою грацією розкидала їх так, що в тім ніби неладі видно було певну провідну думку, навіть певне невинне кокетство.

Юльця сумовито похитала головою.

— Встидайся, Анельцю, встидайся, що можеш щось подібне подумати про свою приятельку! Ні, на се я не заслужила!

— Ну але що ж там маєш? Що там дусиш у тій прекрасній головці? — сказала Анеля, цілючи її в лице, а потім в чоло, а відтак сідаючи побіч неї. — Я готова зі своєю роботою. Тепер говори!

— Я вже сказала тобі, — мовила Юльця, беручи її за руку і похиляючи очі вниз, мов який влюблений хлопчина, — сказала вже тобі, що се все, може, й не значить

нічого. Стільки разів уже ми непотрібно тривожились... відколи ми розпочали сей нещасний інтєрес...

— Ах, то, певно, знов Штернберг! — скрикнула Анеля.

— Розуміється, що не хто, як він. Смійся з мене, Анельцю, але мене раз у раз мучить прочуття, що той хитрий жид наробить нам іще великого клопоту.

— Смійся з того! — рішуче відмовила Анеля якимось зміненним, твердим голосом, голосом купця, що певен своєї добре обдуманой купецької комбінації. — Що він нам може зробити? Камінь, котрий хотів би звалити на наші голови, поперед усім розтовк би його самого, а нас — хто ще знає. Ні, Юлечко, з того боку я безпечна, з того боку не боюся нічого.

— Ах, люба моя, — відказала Юльця, — ніколи чоловік не може так обезпечитися! Не раз найменша дрібниця, непередвиджений випадок може попсувати найкращі замисли.

— Ха-ха-ха! — зареготалася Анеля сріблестим сміхом. — Але ж се ми знали з самого початку, моя Юлечко! Хто вовка боїться, нехай у ліс не йде. А тимчасом Бог дав, що досі нас вовки не з'їли. Аж тепер, коли ми вже майже зліквідували свій інтєрес, коли всі акти зложено до архіву, а кінці вкинено в воду... Ні, Юлечко, поглянь на мене! Котра з нас більше ризикувала? Котра могла більшої страти лякатися? Признаєш мені певно, що я. А все ж таки, раз зважившись приступити до вашої спілки, я стояла сміло на своїм становищі, робила все, що тільки ми признавали потрібним, і ані разу — правда? — ані разу я не завагувалася. Ну, скажи, чи не правду говорю?

— Героїня з тебе, моя Анельцю, о так, правдива героїня! Ще від дитинячих літ, від шкільної лави любила

<i>Богдан Тихолоз. Pro femina. Іван Франко і запах жінки.</i>	<i>5</i>
Для домашнього огнища	17
Маніпулянтка	214
Батьківщина.	293
Сойчине крило	341
Неначе сон	398
На склоні віку	404
Чи вдурила?..	427
Примітки.	439
Пояснення слів	454